

pribite na zidu ali mole iz zida, že nad cesto, torej last občine. Slovenci, ki jim bo hotela mariborska policija sneti slovensko-nemške table, bodo seveda mogli rekurirati. Ne bi pa bilo treba nobenih pravnih, ako bi se vlada zavedala svoje naloge. Kdor pomisli, da je vsa okolica mariborska slovenska in da je v Mariboru samem več kot $\frac{1}{3}$ prebivalstva Slovencev in so nemškutarski veljaki skoro sami slovenski odpadniki, bo priznal, da se hoče le Slovence spraviti s sveta, jih ponižati in na zunaj kazati, da je Maribor samonemški. In vlada nesramnega sklepa občinskega sveta ni razveljavila! Zato pa klin s klinom! Žalibog pa pri nas štulimo nemške napise celo tam, kjer bi Nemce lahko sešteli na prstih ene roke. Morda bo mariborski nemški naklep obudil v Slovencih večjo odločnost, morda Slovenci, ki se radi ogrevamo za spravo z Nemci, uvidimo, da je z njimi vsaka sloga nemožna, dokler nam v našem napredovanju stavljajo le najmanjšo oviro in celo segajo po slovenskih krajih.

V Celovcu je začel v zadnjem času slovenski list „Mir“ prav odločno zbujati Slovence. Posrečilo se mu je prav jasno dokazati, kako pri c. kr. okrajnih glavarstvih in sodnijah koroških vlada Slovencem skrajno sovražen duh, tedaj so Nemci, ki jim resnica kolje v oči, začeli strastno preganjati ta list. S tožbami mislijo zadušiti in ostrašiti urednika. Te dni pa so hodili orožniki po vaseh krog Vrbe in spraševali, kdo je naročnik „Mira!“ Nato so vse naročnike pozvali v zaslišanje, menda da izvejo, kdo je spisal neki dopis. Tak škandal se menda še ni zgodil na svetu. Naročnike se hoče odvrniti od lista s tem zasliševanjem, obenem

pa jih kako prisiliti, da postanejo izdajalci. In to se dela vse v imenu cesarja in pravice. Zatiranja slovenskih bratov na Koroškem ne moremo dolgo mirno opazovati, vsi se moramo dvigniti, da jim pomagamo.

V državnem zboru se obravnava o carinskem tarifu t. j. tarif, ki določa, koliko se na mejah Avstro-Ogrske pobira carine od blaga, ki gre preko nje. Te carine se ne pobirajo v glavnem zato, da država dobi mnogo denarja, ampak da se s tem brani prevelike konkurence domače blago. Tuje blago namreč prihaja k nam dražje kot bi prihajalo brez nje. Iz govorov različnih poslancev so bila zanimiva izvajanja Poljaka Kolišerja. Kmetijskim strankam se očita, da hočejo kmetijske pridelke spraviti na trg kar je mogoče dražje, torej življenje posebno po mestih podražiti. Ne pomislijo pa, da se ne dražijo le živila ampak sploh vse, najbolj pa blago, ki se izdeluje po mestih. Sicer pa vzroki izrednega podražanja živil ne leže v kmetu, ampak drugod. Na Dunaju stane *kg* mesa gotove vrste 90 kr, prav iste vrste mesa *kg* stane v Monakovem na Bavarskem 80 kr. In to meso prihaja iz Avstro-Ogrske in čez bavarsko mejo more le, če se plača precejšnja carina. Pričakovati bi bilo torej, da bo to meso v Monakovem dražje kot na Dunaju. Vzrok dunajske druginje je, da je v tem mestu preveč mesarjev (krog 15.000!) Ti morejo vsi živeti, zato je meso drago. Slično je tudi pri drugih živilih. Niso kmetje tisti podraževalci živil, ampak v tistih stanovih, ki posredujejo med pridelujočimi (producenti) in med kupujočim občinstvom (konsument) morajo biti nezdrave razmere.

Listek.

Narodne šege in navade starih Vipavcev.

Priobčil Ciril Premrl.

Dandanes, ko vlada povsod „moda“, ko nosijo že kravje dekline rumene čevljičke, ko se oblačimo, hodimo, jemo, govorimo in mislimo, kakor zahteva „moda“, ko sede naše gospe in gospodične po cele popoldneve z raznimi „Modejournali“ v roki ter se razveseljujejo nad najnovejšimi proizvodi krojaške in šiviljske umetnosti — marsikatera tudi z bridko žalostjo in zavistjo v srcu, ker imajo njih možje in očetje tako malo smisla za to umetnost in lepoto in nočejo ali ne morejo dati potrebnih penoz — danes, ko izgublja vse staro svojo veljavo, ko ni skoro niti ene poštene „ohceti“ več in ko se poda mladi par, mesto da bi doma plesal jedel, pil in se zabaval s svati, rajši na božjo pot na Brezje, sv. Goro, Trsat itd., ko se na drugi strani urivajo vedno bolj čudne navade in pohujšljivi nazori med naše dobro ljudstvo, v teh časih tedaj mogoče ne bo nezanimivo obrniti svoj pogled nazaj v zlate, stare

čase, zatopiti se v mišljenje in ravnanje naših očakov in ga predočiti naši mladini. Ogledali si bomo kako so se ženili, kake navade so imeli pri krstih, „šagrah“, pogrebih, pri plesu itd, naši predniki, v kake vraže in babje vere so verovali.

Vse to je popisal za celo kranjsko deželo že pred par stoletji moder in učen mož, baron Valvazor — tudi baroni so bili včasih modri in učeni možje — v štirih debelih knjigah. Bil je sam ukaželjen človek, ki je videl mnogo sveta. Kamorkoli pa je prišel je zapazil, da se o njegovi domači deželi ničesar ne ve. Zato je hotel razglasiti lepoto in slavo svoje domače dežele po vsem svetu in je opisal v omenjenih knjigah zgodovino Kranjske, vse večje kraje in gradove, naravne znamenitosti in lepote. Predočiti pa je hotel svetu tudi, kakšni ljudje da prebivajo v tej deželi in zato je opisal njih vero, mišljenje, bajke in vraže, njih navade in običaje, njih dobre in slabe strani. Zato imamo ravno v tej knjigi ohranjeno skoro vse, kar hočemo danes tu radovednim in ukaželjnim bralkam in bralcem navesti. Ker pa bi bilo preobširno, če bi se hoteli ozirati na vse tedanje Kranjce — Kranjsko je obsegalo tedaj poleg današnjega ozemlja tudi precejšen del Primorske in Hrvatskega — bodi nam dovoljeno omejiti se le na

Rusko-japonska vojna.

Stojimo na pragu važnih dogodkov. Rusko brodovje, ki se je početkom tega meseca nahajalo v francoskih vodah Zadnje Indije, je isto 3. t. m. zapustilo ter je sedaj menda usidrano pri otoku Hainan-u, jugozapadno od Honkonga, ali pa kroži v obližju filipinskih otokov; pa tudi sedaj se skuša z dovažanjem živil in drugače okoristiti z bližino francoske posesti Indokine. Sredi tega meseca ga utegne doseči tretje rusko brodovje pod admiralom Nebogatovom, ki obstoji iz počasi vozečih, vendar oboroženih ladij. — Novejše vesti trde, da se nahaja japonsko brodovje pod admiralom Togo v domačih vodah v Korejski cesti. Prav tako je pa tudi mogoče, da kje prav v bližini ruskega brodovja preži na ugodno priliko za napad. Tako zamore trajati še par tednov, predno pride do bitke. — O izidu te bitke se bode najlažje govorilo po isti; ker dandanes, ko igrata torpedo in mina v pomorskih vojnah važno vlogo, pogosto odločuje slučaj. Vsemu sedanjemu japonskemu vojevanju moramo priznati dalekovidno zasnovanje načrtov in srčnost v proizvodnji istih; prav japonska mornarica je dostikrat dokazala, da stoji glede moštva in ladij na višini. Nikakor pa ni izključeno, da se je ruskemu admiralu posrečilo z urjenjem moštva in baje tudi z nakupom novih vojnih ladij, tvoriti ladjevje, ki je japonskemu v vsakem oziru enakovredno. Vladivostoške torpedovke so zajele neko japonsko trgovsko ladijo. —

Na suhem je položaj skoro nespremenjen; pač se Japonci znova gibljejo in so na obeh krilih zavzeli nekaj vasij; večjega pomena pa to ni. — Kuropatkin,

sedanji vodja prve mandžurske armade, se baje vrne na Rusko in prepusti svoje mesto generalu Zarubajevu. — Da se ne bo moglo rusko brodovje opirati na otok Sahalin, ga nameravajo Japonci zasesti ter pošljejo tja oddelek vojske pod generalom Haragunjem.

Nasprotnika napenjata vse svoje moči in vse kaže, da se vojni dogodki v Vzhodni Aziji bližajo odločitvi.

Dopisi.

Iz Hotederšice. Iz vsakega še tako zapuščenega kraja priromajo med svet novice in dopisi, a od nas ni duha ne sluha. Toraj, gospod urednik, dovolite nam nekaj prostora v Vašem cenjenem listu. Pri nas se dela in agitira na vse kriplje, bodisi po gostilnah, kakor v cerkvi, za klerikalno časopisje, posebno pa za lažljubnega „Domoljuba“. Kdor je na „Domoljuba“ naročen je preskrbljen za nebesa. „Napredni“ klerikalci le dobro se poslužujte zveličavnih pripomočkov. Le zabavljajte in proklinjajte naš napredni gospodarski list „Notranjca“. Mi se ne ustrašimo vaših neobmejnih besedi. Mogoče pride še čas, ko bodete obžalovali svoje početje. Gospod župnik je propovedoval svoj čas na leci, kako bodo vsi plesalci in plesalke za večno pogubljeni. Vprašamo g. župnika, ali bode to veljalo tudi za Marijino družbo? Kajti Marijina družba gre od gostilne do gostilne in pleše samo s „fajn“ fanti, kar se da. Dobre vaje imajo Marijine družice, kaj ne? Tretji red sv. Frančiška se močno trudi, da bi se udomačil v naši fari, a brez pravega uspeha, kajti pri nas nimamo čas za tako

Vipavce in tuintam tudi na njih najbližje sosede — Pivčane in Kraševce.

Oblačili so se Vipavci tedaj drugače nego dandanes. Moški so imeli kratke suknje iz domačega blaga dalje kratke, precej široke hlače do kolen, dolge nogavice, na nogah coklje iz usnja ali lesa. Okoli vratu so imeli široke ovratnike po laškem načinu, na glavi klobuke z zelo širokimi krajci. Obleka je bila po zimi suknjena, po leti platnena. Kakor drugi Kranjci so si pustili tudi oni brado rasti. Le od Kraševcev se bere, da so bili golobradi in da so imeli vedno kratko pristrižene lase. V rokah so nosili vedno palice, ne le moški, ampak večjidel tudi ženske.

Te so nosile na glavi peče. Bogatejše iz finega platna in lepše narejene, revnejše bolj priproste in iz navadnega platna. Dalje so imele ženske moderc, ki je bil s krilom ali „kitljo“ skupaj sešit. Krila so segala visoko, skoraj do podramen in so bila iz črnega sukna, poleti platnena. Nogavice so imele bele ali rdeče. Hlač takrat še niso nosile in so imeli to pravico le možki. Naj omenim tu, kako so se oblačile Kraševke. Te so nosile dve krili ali kitlji. Spodnja je bila daljša in je gledala izpod gornje. Ker so imele poleg tega še jako dolge srajce, je bilo tudi te videti. Vse je bilo tedaj

ravno narobe kakor danes, ko se gleda na to, da je vsaka spodnja stvar krajša in da je ni videti.

Če si je kdo izmed Vipavcev v kaki sosedni vasi izbral dekle in se je hodil tja ženit, tedaj se je moral najprej sporazumeti s fanti dotične vasi in jim dati za vino. Če bi tega ne storil, potem bi ga pošteno pretepli če bi ga naleteli pri vasovanju. Če pa je bil snubač vdovec, se mu ni ničesar zgodilo. Glede dote se niso nikdar prej pomenili, ampak so to storili še le tedaj, ko so peljali nevesto že v cerkev. V tem oziru so se tedaj ločili od Pivčanov, kjer ni ženin gledal na nevesto ampak le na doto. Valvazor piše o njih, da se poroči tam lahko vsaka, naj bo tudi grda, stara ali hudobna, če je le bogata, če je pa revna, da ne more najti ženina, tudi če bi bila še tako pridna, lepa in pohlevna.

Kar je prinesla pri Vipavcih nevesta k hiši, tega se ni dalo nikdar nazaj, tudi če bi umrla brez otrok. Zato tudi ni mogla nikomur ničesar zapustiti.

Kedar se je šlo v cerkev, je moral ženin nevesto odkupiti od fantov njene domače vasi, pa tudi v vseh drugih vaseh, koder so se peljali med potjo v cerkev ali iz cerkve, si je moral kupiti prosto pot, s tem da je dal fantom za vino.

(Dalje prihodnjič.)